

ROMÂNIA
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosar nr.116D/2015

DECIZIA Nr.670
din 20 octombrie 2015

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.77 și art.78 din
Legea educației naționale nr.1/2011

Augustin Zegrean	- președinte
Valer Dorneanu	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Puskás Valentin Zoltán	- judecător
Simona-Maya Teodoroiu	- judecător
Tudorel Toader	- judecător
Afrodita Laura Tutunaru	- magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Ștefania Sofronea.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.77 și art.78 din Legea educației naționale nr.1/2011, excepție ridicată de Arus Zsolt Istvan în Dosarul nr.2448/2/2014 al Curții de Apel București – Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.116D/2015.

2. La apelul nominal se prezintă personal autorul excepției și se constată lipsa celorlalte părți, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Magistratul-asistent referă asupra faptului că, la dosar, atât autorul excepției, cât și părțile Parlamentul României – Senat și Ministerul Educației Naționale au depus concluzii scrise prin care solicită respingerea excepției ca neîntemeiată.

4. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul autorului excepției, care, în primul rând, dorește să precizeze că obiectul excepției îl constituie dispozițiile art.74 alin.(4) și (5) și art.77 alin.(4) din Legea nr.1/2011. În ce privește excepția de neconstituționalitate, susține că este întemeiată, deoarece termenul de bacalaureat trebuie să însemne același lucru pentru toți cetățenii României, indiferent de limba în care studiază. Așa fiind, apreciază că este afectat principiul egalității în fața legii, deoarece unii cetățeni sunt obligați să susțină opt examene, în timp ce alții vor susține numai șase. Depune o cerere de completare a concluziilor scrise existente la dosar.

5. Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată, deoarece principiul egalității nu înseamnă uniformitate și dacă unor situații egale trebuie să le corespundă un tratament egal, la situații diferite tratamentul nu poate să fie decât diferit. Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze în limba maternă la toate nivelurile și la toate formele de învățământ, în condițiile legii.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

6. Prin Sentința civilă nr.3192 din 24 noiembrie 2014, pronunțată în Dosarul nr.2448/2/2014, **Curtea de Apel București – Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.77 și art.78 din Legea educației naționale nr.1/2011**, excepție ridicată de Arus Zsolt Istvan într-o cauză având ca obiect „anulare act administrativ”.

7. **În motivarea excepției de neconstituționalitate**, se susține că prevederile legale menționate sunt neconstituționale, deoarece elevii care au urmat studiile liceale într-o limbă a minorităților naționale vor susține în cadrul examenului de bacalaureat, în același interval de timp, mai multe probe decât elevii care au urmat studiile liceale în

limba română. O astfel de diferență de tratament reprezintă o discriminare în sensul art.14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, având în vedere că se induc distincții între situații analoage și comparabile fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă.

8. Prin urmare, un bacalaureat corect și nediscriminatoriu trebuie să conțină probe de limba maternă, plus un număr identic de alte probe (în funcție de profilul liceului absolvit) pentru fiecare absolvent.

9. **Curtea de Apel București – Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal** opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

10. Potrivit prevederilor art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, actul de sesizare a fost comunicat președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

11. **Avocatul Poporului** apreciază că dispozițiile art.74 alin.(4) și (5) și art.77 alin.(4) din Legea educației naționale nr.1/2011 sunt constituționale.

12. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile scrise depuse, susținerile autorului excepției, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

13. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

14. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie, potrivit dispozitivului încheierii de sesizare, prevederile art.77 și art.78 din Legea educației

naționale nr.1/2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.18 din 10 ianuarie 2011. Deși în actul de sesizare se face vorbire inițial de excepția de neconstituționalitate referitoare la dispozițiile art.74 alin.(4) și (5) și art.77 alin.(4) din Legea nr.1/2011 ridicată la data de 8 aprilie 2014, instanța de judecată de drept comun, în susținerea dispozitivului redactat, a făcut trimitere la cererea precizatoare cu privire la obiectul excepției depusă la dosar la o dată ulterioară, respectiv 5 mai 2014, prin care autorul excepției a precizat *in terminis* că invocă excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.77 și art.78 din Legea nr.1/2011, asupra cărora urmează a se pronunța și Curtea Constituțională. Dispozițiile legale criticate au următorul conținut:

- Art. 77:

„(1) Absolvenții învățământului liceal primesc diploma de absolvire și foaia matricolă, parte a portofoliului educațional, care atestă finalizarea studiilor liceale și care conferă dreptul de acces, în condițiile legii, în învățământul postliceal, precum și dreptul de susținere a examenului de bacalaureat.

(2) Elevii care au promovat clasa a XII-a/a XIII-a vor susține examenul național de bacalaureat.

(3) Absolvenții învățământului liceal care susțin și promovează examenul național de bacalaureat dobândesc și diplomă de bacalaureat, care le dă dreptul de acces în învățământul superior, în condițiile legii.

(4) Examenul național de bacalaureat constă în susținerea următoarelor probe:

- proba A de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba română;

- proba B de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba maternă, pentru elevii care au urmat studiile liceale într-o limbă a minorităților naționale;

- proba C de evaluare a competenței lingvistice la două limbi de circulație internațională studiate pe parcursul învățământului liceal. Rezultatul evaluării se exprimă prin nivelul de competență corespunzător Cadrului european comun de referință pentru limbi. Elevii care promovează, pe parcursul învățământului

preuniversitar, examene cu recunoaștere internațională pentru certificarea competențelor lingvistice în limbi străine au dreptul la recunoașterea și echivalarea rezultatelor obținute la aceste examene, la cerere și conform unei metodologii aprobate prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului;

- proba D de evaluare a competențelor digitale. Rezultatul evaluării se exprimă prin nivelul de competență, în raport cu standardele europene recunoscute în domeniu. Elevii care promovează, pe parcursul învățământului preuniversitar, examene cu recunoaștere europeană pentru certificarea competențelor digitale au dreptul la recunoașterea și la echivalarea rezultatelor obținute la aceste examene, la cerere și conform unei metodologii aprobate prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului;

- proba E scrisă de evaluare a competențelor formate pe durata învățământului liceal, după cum urmează:

a) probă scrisă la Limba și literatura română - probă comună pentru elevii de la toate filierele, profilurile și specializările;

b) probă scrisă la Limba și literatura maternă - probă comună pentru elevii de la toate filierele, profilurile și specializările, care au urmat studiile liceale într-o limbă a minorităților naționale;

c) două probe scrise, diferențiate după cum urmează:

1. pentru profilul real din filiera teoretică:

(i) matematică;

(ii) probă transdisciplinară din științe: fizică, chimie, biologie;

2. pentru profilul umanist din filiera teoretică:

(i) o limbă de circulație internațională;

(ii) probă transdisciplinară din geografie, istorie, științe socioumane;

3. pentru filiera tehnologică:

(i) probă scrisă disciplinară specifică profilului;

(ii) probă transdisciplinară specifică domeniului de pregătire;

4. pentru filiera vocațională:

(i) probă practică sau scrisă, după caz, specifică profilului ori specializării;

(ii) probă transdisciplinară specifică profilului sau specializării.

(5) Conținuturile programelor de examen sunt stabilite de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și se dau publicității elevilor la începutul primei clase de liceu, în condițiile legii. Calendarul, metodologia, precum și modul de organizare și desfășurare a examenului de bacalaureat se stabilesc de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și se dau publicității, pentru fiecare generație, la începutul ultimei clase de liceu.

(6) Pentru anumite filiere, profiluri, specializări sau calificări, stabilite de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, absolvenții învățământului liceal pot susține un examen de certificare a calificării, separat de examenul de bacalaureat. Conținutul, calendarul și modul de organizare ale examenului de certificare a calificării se stabilesc de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și se dau publicității, pentru fiecare generație, cel mai târziu la începutul ultimei clase de liceu.

(7) Absolvenții învățământului liceal care susțin și promovează examenul de certificare a calificării primesc certificat de calificare corespunzător nivelului stabilit prin Cadrul național al calificărilor și suplimentul descriptiv al certificatului în format Europass.

(8) Eliberarea certificatului de calificare nu este condiționată de promovarea examenului de bacalaureat.”

- Art. 78:

„(1) Examenul național de bacalaureat se consideră promovat de către absolvenții învățământului secundar superior, liceal, care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

a) au susținut probele A, B, C și D prevăzute la art. 77 alin. (4);

b) au susținut probele scrise E prevăzute la art. 77 alin. (4) și au obținut cel puțin nota 5 la fiecare dintre acestea;

c) au obținut media aritmetică, calculată cu două zecimale exacte, a notelor obținute la probele scrise E prevăzute la art. 77 alin. (4) cel puțin egală cu 6.

(2) În urma promovării examenului național de bacalaureat, absolventului i se eliberează diploma de bacalaureat.

(3) Absolvenților de liceu care au susținut evaluările A, B, C și D prevăzute la art.77 alin.(4) li se eliberează certificate care atestă nivelul de competență lingvistică, respectiv nivelul de competență digitală. Eliberarea acestor certificate nu este condiționată de promovarea probelor scrise E prevăzute la art. 77 alin. (4).

(4) În cazul nepromovării examenului național de bacalaureat, pot fi recunoscute în sesiunile următoare, la cerere, rezultatele la evaluările A, B, C și D susținute conform prevederilor art. 77 alin. (4), respectiv rezultatele la probele scrise E prevăzute la art. 77 alin. (4) care au fost promovate cu cel puțin nota 5.

(5) În decursul unui an școlar se organizează două sesiuni ale examenului național de bacalaureat.

(5¹) Prin excepție de la prevederile alin. (5), în cazuri temeinic justificate, se poate organiza o sesiune de bacalaureat specială, aprobată prin ordin al ministrului educației naționale.

(6) Candidații proveniți din învățământul preuniversitar pot susține examenul național de bacalaureat și examenul de certificare a calificării, fără taxă, de cel mult două ori. Prezentările ulterioare la aceste examene sunt condiționate de achitarea unor taxe stabilite de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

(7) Evaluările A, B, C și D prevăzute la art. 77 alin. (4) se organizează și se desfășoară la nivelul unității de învățământ, în timpul anului școlar, pe parcursul semestrului al II-lea, în fața unei comisii prezidate de directorul unității de învățământ și numite prin decizie a inspectorului școlar general, în condițiile stabilite prin metodologie specifică.

(8) *Probele scrise E la examenul național de bacalaureat, prevăzute la art. 77 alin. (4), se susțin după încheierea cursurilor, în fața unei comisii stabilite de inspectoratul școlar.*

(9) *Comisia prevăzută la alin. (8) este condusă de un președinte, numit prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului dintre cadrele didactice universitare de predare, având titlul științific de doctor, sau de un cadru didactic din învățământul liceal, având gradul didactic I și performanțe profesionale deosebite, dintr-o unitate de învățământ situată în alt județ decât cel în care se află unitatea de învățământ din care provin elevii care susțin probele scrise ale examenului național de bacalaureat.*

(10) *Comisia prevăzută la alin. (8) este alcătuită exclusiv din profesori de la alte unități de învățământ decât cele din care provin elevii care susțin probele scrise ale examenului național de bacalaureat.*

(11) *Rezultatele examenului național de bacalaureat se fac publice prin afișare.*

(12) *În situația în care absolvenții studiilor liceale nu au susținut/nu au promovat examenul național de bacalaureat, aceștia pot beneficia de cursuri de pregătire pentru examenul de bacalaureat, organizate la nivelul unităților de învățământ liceal, precum și la nivelul instituțiilor de învățământ superior acreditate. Fiecare absolvent poate beneficia o singură dată de finanțare pentru a participa la cursurile de pregătire pentru examenul de bacalaureat. Cursurile de pregătire în vederea promovării examenului național de bacalaureat, aprobate de Ministerul Educației Naționale, se desfășoară potrivit unei metodologii aprobate prin ordin al ministrului educației naționale.”*

15. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale ale art.16 referitor la *Egalitatea în drepturi*.

16. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că dispozițiile legale criticate dispun cu privire la susținerea și promovarea examenului național de bacalaureat în vederea obținerii dreptului de acces în învățământul superior, în condițiile legii. Autorul excepției a criticat aceste prevederi deoarece structura și caracteristica

acestui examen, fără a avea o justificare obiectivă și rezonabilă, instituie o discriminare între elevii care au urmat studiile liceale într-o limbă a minorităților naționale și elevii care au urmat aceleași studii în limba română. Astfel, primii, spre deosebire de cei ulterior menționați, vor susține în plus o probă de evaluare a competențelor lingvistice în limba maternă (în speță fiind vorba de limba maghiară). Se mai arată că, pentru a se elimina această discriminare, soluția constituțională ar fi un bacalaureat cu o probă obligatorie de limbă, cea maternă, și o probă diferențiată în funcție de filieră, profil și specializare.

17. Cu privire la aceste susțineri, Curtea constată că, potrivit dispozițiilor art.32 alin.(3) din Constituție, persoanelor aparținând minorităților naționale le este garantat dreptul de a învăța în limba lor maternă și de a putea fi instruite în această limbă; modalitățile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege. Or, Legea nr.1/2011 nu face altceva decât să dea expresie exigenței constituționale mai sus enunțate, motiv pentru care „În cadrul învățământului preuniversitar cu predare în limbile minorităților naționale, toate disciplinele se studiază în limba maternă, cu excepția disciplinei Limba și literatura română” (a se vedea art.46 din lege).

18. Deși dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a-și menține propria identitate poate fi realizat dacă acestea dobândesc o bună cunoaștere a limbii lor materne în timpul procesului educațional, ele au totuși responsabilitatea de a se integra în societatea națională largă prin intermediul însușirii limbii statului ai cărui cetățeni sunt.

19. Nu se poate susține că dispozițiile legale criticate instituie o discriminare, deoarece dreptul persoanelor aparținând unei minorități de a-și păstra identitatea colectivă prin limba maternă este corelativ cu răspunderea de a se integra și de a participa la viața pleneră a societății în care este recunoscută minoritatea respectivă. Or, o astfel de integrare presupune nu numai o cunoaștere temeinică a societății respective, ci și însușirea limbii oficiale de stat, care, potrivit art.13 din Constituție, este limba română. Prin urmare, nu poate fi primită critica potrivit căreia nu există o justificare

obiectivă și rezonabilă care impune elevilor aparținând minorităților naționale să susțină în cadrul examenului de bacalaureat proba la limba și literatura română.

20. Totodată, prin Decizia nr.2 din 4 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.136 din 23 februarie 2011, par.50, Curtea Constituțională a statuat că existența unor „programe școlare speciale pentru învățarea limbii române, care se adresează membrilor unei minorități naționale, are semnificația luării în considerare a situației lor specifice, respectiv a faptului că aceste persoane au o altă limbă maternă decât limba română. Așadar, situația diferită a membrilor minorităților naționale în mod evident reclamă și un tratament juridic diferit pentru a se asigura o egalitate efectivă și accesul la o educație de calitate pentru toate persoanele. Prin urmare, legiuitorul trebuie să țină cont de acest lucru și să adapteze cerințele de învățare a Limbii și literaturii române în funcție de situația concretă a persoanelor aparținând minorităților naționale. Nu în ultimul rând, instituțiilor statului român le revine obligația să asigure un număr optim de ore necesar pentru studiul adecvat al Limbii și literaturii române.”

21. Distinct de acestea, Curtea mai constată că unul din principiile care guvernează învățământul preuniversitar și superior, precum și învățarea pe tot parcursul vieții din România, prevăzut de art.3 lit.i) din Legea nr.1/2011 este „principiul recunoașterii și garantării drepturilor aparținând minorităților naționale, dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase”. De aceea, acestea au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă, la toate nivelurile, tipurile și formele de învățământ preuniversitar, în condițiile legii, iar critica potrivit căreia dispozițiile contestate sunt discriminatorii nu poate fi primită, întrucât ele nu diminuează egalitatea șanselor, ci, dimpotrivă, instituie măsuri suplimentare de egalizare a lor, dându-se posibilitatea unei părți a cetățenilor aceleiași țări să folosească, **în funcție de libera lor voință**, și altă limbă decât cea oficială. Prin urmare, cetățenii aparținând minorităților naționale **pot alege** să urmeze cursurile unei unități de învățământ cu predare în limba română sau ale unei unități de învățământ cu

predare în limba maternă. În situația în care elevul urmează o școală cu predare în limba română, el poate opta să studieze limba și literatura maternă, dându-se astfel eficiență prevederilor constituționale ale art.32 alin.(3). În acest caz elevul nu este obligat de prevederile legale să susțină la examenul de bacalaureat probele de Limbă și literatură maternă.

22. Ca urmare, opțiunea pentru un anumit tip de educație are consecințe directe în modalitatea de evaluare la examenele finale, iar acest lucru este valabil pentru toți elevii din sistemul de educație românesc. De exemplu, dacă elevul alege să urmeze studiile liceale la profilul real, el va trebui să susțină în cadrul examenului de bacalaureat disciplina matematică, pe când dacă alege să urmeze studiile liceale la profilul umanist, nu va mai susține matematica la examenul de bacalaureat, fiind obligat, în schimb, să susțină proba la istorie. *Mutatis mutandis*, organizarea examenului de bacalaureat pentru elevii care au urmat studiile liceale într-o limbă a minorităților naționale presupune evaluarea cunoștințelor dobândite la disciplina limba și literatura română, fără ca această împrejurare să constituie o discriminare în raport cu elevii a căror limbă maternă este limba română.

23. În sfârșit, în ce privește critica referitoare la susținerea, în același interval de timp, a examenului de bacalaureat pentru toți elevii, indiferent dacă aceștia aparțin sau nu minorităților naționale, Curtea constată că aceasta nu reprezintă o problemă de constituționalitate, legiuitorul având deplina libertate de a reglementa prin lege perioada în interiorul căreia poate fi susținut un astfel de examen.

24. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, al art.1-3, al art.11 alin.(1) lit.A. d) și al art.29 din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

Decide:

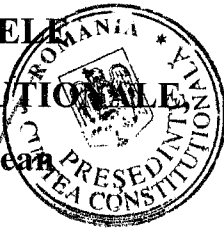
Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Arus Zsolt Istvan în Dosarul nr.2448/2/2014 al Curții de Apel București – Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și constată că dispozițiile art.77 și art.78 din Legea educației naționale nr.1/2011 sunt constituționale în raport de criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel București – Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 20 octombrie 2015.

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE
Augustin Zegrean

MAGISTRAT-ASISTENT,
Afrodita Laura Tutunaru

